

Ruhu kendi milletinden başka bütün beşeriyet için dahi çarpan, ve bütün insanlığın sevgisini de içine alacak kadar engin olan bu büyük insan, elbette tarihi, yeniden yaptığı gibi, yeniden de yazacaktı.

Bu, Türk tarihini, ve Türk tarihine ayrılmaz bağlarla bağlı olan cihan tarihini, bu yeni ruhla şekillendiren bir eser olacak, ve, engin, derin temellerini, zamanların ve mekânların sonsuzluğuna atan bir ilim âbidesi gibi, Türk milletinin ve dünya milletlerinin gözleri önünde yükselecekti.

Bu bir dev işi idi, ve bunu ancak o yapabilirdi.

Çünkü buna, karanlıkları aydınlık yapacak bir güneş göz, hakikatleri anlayacak ve hissedecek, kâinatın ve insan hayatının sırlarını izah edebilecek derin nefesli bir ruh, korkunç ve massif dağ kütleleri halinde, asırların yığıldığı dini, siyasî, ilmî eski ve yeni prejüjeleri, eski ve yeni doğmaları parçalayıp yıkacak bir tabiat enerjisi, büyük icra plânları kurmağa kadir büyük üslûpta bir mimar, bütün devlet ve millet vasıtalarını bu ilim hareketinin hizmetine sokacak büyük bir devlet reisi, ve aşınmak bilmez bir sabır ve sebat graniti lâzımdı.

Böylece, tarihin büyük yaratıcısı, tarihî mukadderatla, şimdi, tarih yazmanın büyük ustası oldu. Ve muazzam plânını tatbik ettirmek için, 1930 da, Ankarada, eski ananelerin yıkıldığı ve yeni ananelerin dövuıldığı bu inkılâp merkezinde, Türk Tarih Kurumunu tesis etti. Ve ona, iş kanunu olarak, şu düsturu verdi:

«Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat, insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır.»

ATATÜRK'ÜN TARİHÇİLİĞİ VE FAHRİ PROFESÖRLÜĞÜ HAKKINDA BİR HATIRA

Prof. Şemsettin Günaltay

Sivas Sayıları ve T. T. K. Üyesi

Bir çokları Atatürk'ün tarihle işigalinin Türk Tarihi Tetkik Cemiyetinin teşekkülü ile başladığını zannederler. Halbuki tarih, Atatürk'ün mektep sıralarındanberi en çok sevdiği ve daima meşgul olduğu mevzulardan biri idi. Ben, bu hakikate 1923 te İstanbul Darülfünunu Edebiyat medresesi müderrisler meclisinin bir kararı münasebetile muttali olmuştum. Şöyle ki:

1338 (1923) senesi Eylülünün 19 uncu günü toplanan İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi müderrisler meclisinde, müderrislerden Yahya Kemal Bey Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşaya fahrî müderrislik verilmesine dair bir teklifte bulunmuştu. Bu teklif meclisçe ittifakla kabul ve keyfiyet şu telgrafla Gazi Mustafa Kemal Paşaya arz edilmişti:

«İstanbul Darülfünunu Edebiyat medresesi meclisi müderrisini 19 Eylülde akteylediği celsede zatı müncii kumandanilerini fahrî müderrisliğe müttefikan intihap etmekle kesbi fahreyler.»

O zaman Büyük Millet Meclisi Reisi ve Başkumandan olan Gazi Mustafa Kemal Paşa da telgrafla şu mukabelede bulunmuştu:

«Türk harsının mihrakı olan Fakülteniz fahrî müderrisliğine intihabımdan dolayı meclisinize teşekkür ederim. Eminim ki millî istiklâlimizi ilim sahasında Fakülteniz ikmal edecektir. Bu şerefli tekâmülün husulünü deruhte eden heyetiniz arasında bulunmak bence baisi iftihadır.»

Edebiyat medresesi meclisi müderrisini, bu cevaptan sonra Gazi Mustafa Kemal Paşaya verilecek fahrî müderrislik beratının takdimine müderrislerden Necip Asım, İzmirli İsmail Hakkı ile şu satırların muharririni memur etti.

Gazi Mustafa Kemal Paşa heyetimizi o zaman mesaî büroları olan Ankara istasyon binasında kabul buyurdular. O esnada İkinci Büyük Millet Meclisinin intihabı için hazırlık yapılıyor, namzetleri

ayırarak heyet Gazi Mustafa Kemal Paşanın riyaseti altında bu binada toplanıyordu. Kabul buyurulduğumuz esnada bu heyet içtima halinde idi.

Berati takdim ve lûtfen fahrî müderrisliği kabul buyurdularından dolayı müderrisler meclisinin şükranlarını arzettik. Heyetimize iltifatlarda bulunan Gazi, bir aralık kendisinin mektep sıralarından beri çok sevdiği tarihle daima meşgul olduğunu, bu itibarla fahrî müderrisliğinin, edebiyattan ziyade tarihe ait olmasının daha münasip olacağını söylediler. Edebiyat medresesinin edebiyat, tarih, felsefe, içtimaiyat ve coğrafya şubelerinden mürekkep olduğuna göre bu hususun tahakkuk etmiş olduğu yolundaki cevaba tebessümle mukabele buyurdular. Sonra bana teveccühle «tarihçilerle çok konuşacağız» yolunda iltifatta bulundular.

Aradan seneler geçti. İkinci Büyük Millet Meclisi toplandı. Lozan sulhu aktedildi. Hatta Üçüncü Büyük Millet Meclisi intihabı yapıldı. Bunu, büyük inkılâplar takip etti. Fakat, Gazinin «tarihçilerle çok konuşacağız» yolundaki vaatlerine dair bir ses çıkmadı. Bu vaziyet karşısında ben, 1923 senesinde istasyon binasında söylenilmiş olan bu cümlelenin bir nezaket iltifatı olduğuna hükmetmiş ve bunu unutmuşum.

Fakat, bu sözün söylendiği zamandan yedi sene sonra Büyük Şefin, mekteplerde resmen okutulanlar da dahil olmak üzere bütün tarihî eserleri toplattırarak tetkik buyurdularını duyduk. O zaman, istasyon binasında samiamı okşayan cümleyi tekrar hatırladım. Çok geçmeden bu konuşmalar da başladı.

Anlaşıldı ki büyük inkılâpçı yapacağı şeyleri, çok evvelden kararlaştırmış ve zaman itibarile sıralamıştı. Büyük inkılâplardan sonra millî kültürün esaslarını kurmak sırası gelmişti.

Büyük Şefin riyasetinde vukubulan içtimalarda, onun tarih görüşünün ne kadar şümüllü, tarih bilgisinin ne kadar geniş olduğunu hayranlıkla gördük. Bilhassa millî kültür itibarile Türk tarihinin tetkikine ve millî tarihi görüşüne dair, izahları, bu mevzua ilmî ve çok derin vukufuları olduğunu gösteriyor, samileri teshir ediyordu.

Türk ırkına karşı payansız sevgi besliyen Büyük İnkılâpçı, bütün bu konuşmalarda ateşi hiçbir zaman sönmeyen bir milliyetçi ruhile samilerini heyecandan heyecana düşürdüğü kadar, ilmî münakaşalardaki geniş müsamahalarile de minnettar bırakıyordu.

İçtimalarda Türk tarihinin anahtarları tesbit olundu. Bunları tahakkuk ettirmek için bir cemiyet kurulması kararlaştırıldı. Cemiyetin mesaf programı tanzim olundu. Nihayet 1931 senesi Nisanının 15 inde Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti resmen teşekkül etmiş oldu.

ATATÜRK

Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu

*Ankara Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi Antropoloji Enstitüsü Direktörü
ve T. T. K. Üyesi*

Büyük ve kahraman Atatürk kendi adını taşıyacak nesillerine, kendisi gibi ölmez dinamik ruhi enerjiler bıraktı. Türk çocukları bu dinamizma kaynaklarından anlayarak ve duyarak içtikleri nisbette onun yaratmak istediği kültür atmosferi bir irade ve cehit atmosferi halini alacaktır. Beşerin bizzat kendi kudretine tapdığı, dimağ, kalp, et ve kemiklerinden bir insan ve insan üstü dünyası yaratmağa savaştığı bir kültür, bilgi ve teknik devrinde yaşıyoruz. İnsanlık maziye değil, ileriye, yarına doğru gidiyor. Toprak daha ihtiyar değil. İnsan denen mahlûk atasel kudretlerinin bütün imkânlarını realize etmek mevkiindedir.

*
*

Atatürk, Türkün beşer silsilesindeki yerini, kültür kudretini, tarih denen bu daimî oluş daki san'atkâr rolünü aydınlatmak ve tesbit etmek istediği andan beri muazzam bir senfoni dinledi. Bu beşerî senfoni ile şimdi, kahraman Atatürk uyuyor.